

OP ZOEK NAAR WERKBARE INDICATOREN VOOR AFVALBEHEER

BENCHMARKEN OP CIRCULARITEIT: EEN HELE UITDAGING!

In het huidige VANG-beleid en de monitoring hiervan ligt de focus vooral op afvalscheiding en nog niet op het sluiten van ketens (circulariteit). Ook is er nog onvoldoende oog voor de kwaliteit van recycling en de hogere treden van de Ladder van Lansink. Dit geldt ook voor de benchmark huishoudelijk afval, die tot voor kort vooral de VANG-indicatoren volgde. Daar is dit jaar verandering in gekomen door de toevoeging van een aantal nieuwe indicatoren die de circulariteit meten.

TEKST: FOLKERT STARREVELD (CYCLUSMANAGEMENT) EN JOCHEM BALLOT (HVC)

Zowel in het landelijk afvalbeleid (VANG, LAP-3) als bij de benchmark huishoudelijk afval is de hoeveelheid restafval de meest voornamelijk meetindicator. Deze indicator geeft de hoeveelheid afval- en grondstoffen weer die na bron- of nascheiding in de verbrandingsoven terecht komt (figuur 1: meetpunt 3). Maar hoe representatief is deze indicator eigenlijk voor circulariteit? Als het realiseren van 100% circulair het uiteindelijke doel is, dan gaat het er meer om wat er uiteindelijk op hoogwaardige wijze in nieuwe producten wordt gerecycled, dan wat er gescheiden wordt ingezameld of aan restafval wordt verbrand. Het scheiden van afval is immers geen doel op zich, maar een middel om grondstoffen zuiver en hoogwaardig te houden en/of te maken voor recycling.

BEHOEFTE UIT HET WERKVELD

Ruim een jaar geleden zochten de gemeente Amsterdam en inzamelbedrijf Circulus-Berkel contact met de benchmark huishoudelijk afval om aan bovengenoemde tekortkoming in de monitoring iets te doen. Kon de benchmark niet omgevormd worden tot een circulaire benchmark? Al snel bleken ook andere gemeenten en inzamelbedrijven geïnteresseerd in die vraag, en werd er een werkgroep gevormd met de G4-gemeenten, Circulus-Berkel, HVC en ROVA. Samen met de partijen die betrokken zijn bij de bench-

mark (zijnde de NVRD, Rijkswaterstaat en Cyclusmanagement) is vervolgens gestaag gewerkt aan de ontwikkeling van een aantal indicatoren die de circulariteit duiden, de circulaire indicatoren.

Bij de eerste bijeenkomsten van de werkgroep werd al snel duidelijk dat meten op circulariteit een complexe zaak is. Waar leg je het meetpunt? Welke kwaliteitsniveaus onderscheid je? Is de circulaire ladder van Lansink werkbaar? Voor een branche die gewend is te werken met massabalansen en gewichtseenheden bleek het bovendien ook niet gemakkelijk om circulaire indicatoren te formuleren voor bijvoorbeeld groente-, fruit en tuinafval.

EENVOUDIG STARTEN

Uiteindelijk heeft de werkgroep er voor gekozen om zoveel mogelijk de eenvoud te bewaren. Daarbij kwamen vijf grondstofstromen in aanmerking om circulaire indicatoren voor te ontwikkelen: gft, papier, glas, pmd en textiel. Om ook de recycling van bodemassen mee te kunnen nemen is restafval daaraan toegevoegd. In eerste instantie zijn de circulaire indicatoren in aanvulling op de scheidingsindicatoren, onder het mom 'geen oude schoenen wegdoen voordat je nieuwe hebt gekocht'. Ook voor het kwaliteitsaspect, ofwel de hoogwaardigheid waarmee circulariteit wordt bewerkstelligd,

is de eenvoud gezocht. Niet de Ladder met de 10 R's maar een versimpelde 'Ladder van Lansink' is gekozen om de hoogwaardigheid van het sluiten van materiaalketens te kwantificeren (figuur 2). Wel is er onderscheid gemaakt in hoogwaardige recycling (toepassing in product met minimaal gelijkwaardige kwaliteitseisen aan grondstof en/of grondstof meerdere cycli te recyclen) en laagwaardige recycling (toepassing in product met lagere kwaliteitseisen aan grondstof en/of grondstof slechts eenmalig te recyclen). Ten behoeve van de eenvoud hebben we de meetpunten nog niet te ver naar achter in de keten gelegd, maar meten we 'na sortering' (meetpunt 4). In de komende jaren kan dit verder worden doorontwikkeld naar meetpunten na verwerking/recycling (meetpunt 5).

DEFINITIE CIRCULARITEIT

Met de ontwikkeling van de circulaire benchmark is ook een nieuwe definitie geboren: het circulariteitspercentage. Deze wordt gedefinieerd als zijnde het percentage van de hoeveelheid bij huishoudens vrijkomende grondstof die na sortering, bewerking en nascheiding wordt teruggebracht in de keten (re-use + re-cycle). Hierbij dient te worden opgemerkt dat de hoeveelheid vervuiling in de brongescheiden grondstof geen invloed heeft op het circulariteitspercentage. We meten immers de circulariteit

van de grondstof en niet van de vervuiling. Het meetpunt in de keten is verschoven naar achteren: van meetpunt 3 naar meetpunt 4 (figuur 1) en voor GFT gezien het unieke karakter zelfs naar meetpunt 5.

Ook voor fijn restafval is een circulariteitsindicator ontwikkeld, waarbij wordt nagegaan hoeveel procent van het verbrand afval als metaal of vrij toepasbare bouwstof (gewassen bodemas) 'nuttig' wordt toegepast. Dit laatste is een meer hoogwaardige toepassing t.o.v. het geïsoleerd/ gemobiliseerd 'storten' van ongewassen bodemas.

VERGAREN VAN DE JUISTE GEGEVENS

Per grondstof is nagegaan welke gegevens benodigd zijn om bovengenoemde indicator te bepalen. Hierop is de data-uitvraaglijst van de benchmark aangepast. Dit voorjaar was het dan zo ver. De ruim 150 gemeenten

die zich hadden opgegeven aan de benchmark huishoudelijk afval konden facultatief aan de slag met de benchmark circulair. Voor sommigen best een uitdaging, immers veel van de gevraagde data hebben betrekking op de sortering- en bewerkingsstappen na de inzameling en daar hebben gemeenten en inzamelbedrijven minder zicht op.

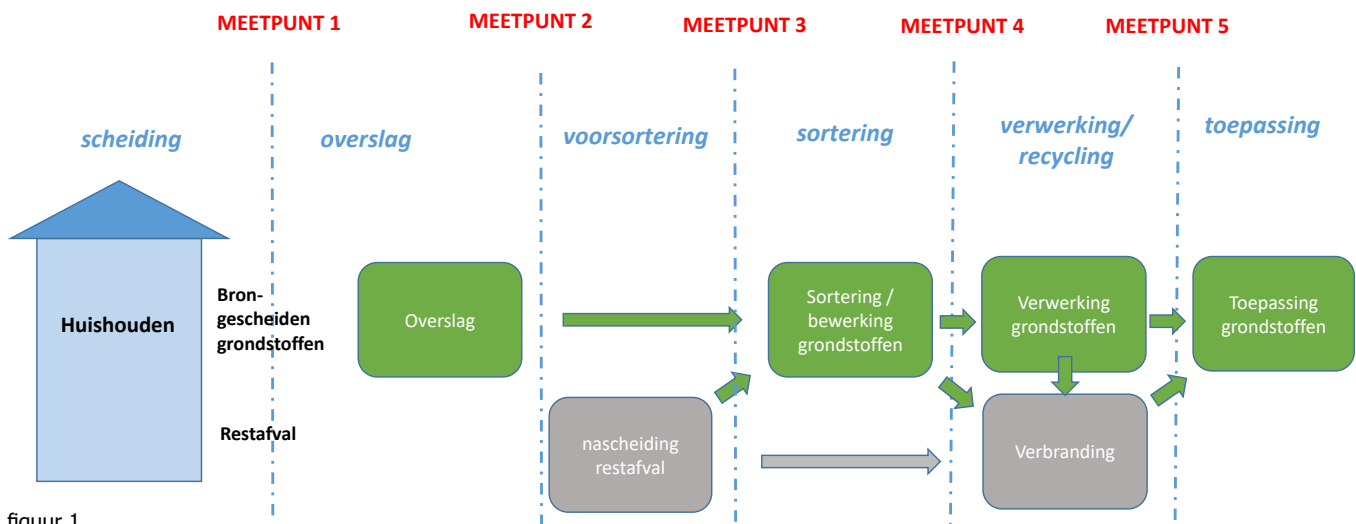
Voor afval- en energiebedrijf HVC was dat een ander verhaal. HVC is een publiek ketenbedrijf: HVC voert voor haar aandeelhoudende gemeenten zowel activiteiten uit op gebied van inzameling als op het gebied van sortering en verwerking van huishoudelijk afval. Tevens heeft HVC beide systemen - bron- en nascheiding - in huis. Zodoende heeft HVC goed zicht op de gehele afvalketen en de hergebruik- en recyclingrendementen die dat oplevert. Alle 26 gemeenten waar HVC de afval- en grondstoffeninzameling

verzorgt, doen mee aan de circulaire benchmark en heeft zij de benodigde gegevens daarvoor ingevuld. Interessant om te zien is het effect van de bodemas opwerking van HVC, waarmee in veel gemeenten ruim 30 kg restafval per inwoner extra wordt gerecycled.

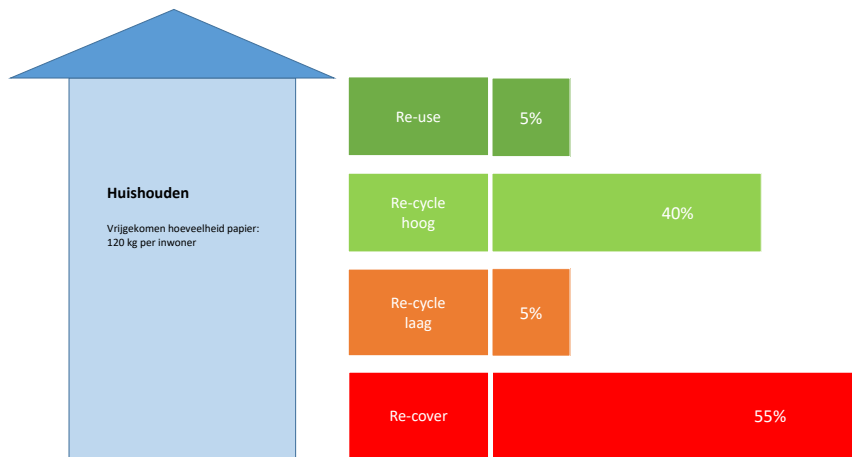
RESULTATEN

De eerste resultaten van de circulaire benchmark laten nog even op zich wachten. Immers de benchmark over het peiljaar 2019 loopt nog. Wat wel al wordt geconstateerd is dat de indicatoren (logischerwijs) een minder florissant beeld laten zien dan de scheidingsindicatoren van VANG. Het laat in ieder geval wel een realistischer beeld zien in welke mate grondstoffen nu daadwerkelijk circulair worden toegepast.

Wilt u reageren op dit artikel? Stuur een mail naar info@benchmarkafval.nl ↔



figuur 1



figuur 2